

6. Sæt gaderne fri - forsøg med frigader (2017-0409934)

Bilag

[Bilag 1 Overblik over den politiske behandling](#)

[Bilag 2 Medlemsforslag](#)

Teknik- og Miljøudvalget skal tage stilling til et forslag til forsøg med frigader, der er udarbejdet på baggrund af et medlemsforslag fra Socialistisk Folkeparti og vedtaget af Borgerrepræsentationen den 30. november 2017.

Sagsfremstilling

Indstilling

Teknik- og Miljøforvaltningen indstiller, at Teknik- og Miljøudvalget godkender,

1. at Teknik- og Miljøforvaltningen inddrager ønsket om at sætte gaderne fri som et hensyn, når forvaltningen vurderer lokale ansøgninger om tilladelse til ændring af lokale byrum.
2. at der oprettes et frigadesekretariat til at vejlede lokale initiativtageres forsøg med frigader, såfremt der findes midler til sekretariatet i kommende forhandlinger.
3. at der hermed er gjort op med medlemsforslaget fra Socialistisk Folkeparti (bilag 2).

Problemstilling

Borgerrepræsentationen har den 30. november 2017 i forlængelse af medlemsforslaget "Sæt gaderne fri (Byrumsforsøg med eksperimenterende gader)" fra Socialistisk Folkeparti pålagt Teknik- og Miljøforvaltningen at udarbejde "et forslag til politisk behandling om, hvordan og i hvilket omfang, mindre gader i København kan blive udlagt til eksperimenterende frigader, der med udgangspunkt i lokale initiativer kan eksperimentere med gadens udtryk."

Forvaltningen har udarbejdet et forslag om frigadesekretariat, der forudsætter finansiering fra 2019-2021, og forvaltningen vil derfor udarbejde budgetnotat til forhandlingerne om 2019, hvis indstillingen godkendes.

Løsning

Det er forvaltningens vurdering, at mange borgere gerne vil have indflydelse på deres lokale byrum, og at borgerne værdsætter byrum, der lægger op til leg og fællesskab, men at manglende faglig indsigt kan gøre det vanskeligt for borgerne at finde frem til sådanne mere eksperimenterende løsninger, der kan godkendes af forvaltningen. Det er samtidig forvaltningens erfaring, at initiativerne ikke opstår af sig selv og kræver, at forvaltningen understøtter processen fra idéudvikling til færdigt anlæg for at blive en succes.

Handlerum

Vejarealers indretning er et intensivt reguleret område med mange ufravigelige krav i den gældende lovgivning. Ændringer på vejarealer kræver derfor ofte vejfaglig og trafikals indsigt. Lovgivningen kræver, at alle, der ønsker at ændre en vej, skal søge tilladelse, og at forvaltningen skal foretage en konkret og individuel behandling. Løsningerne vil i mange tilfælde også forudsætte en godkendelse hos politiet. Overordnet skal der altid ske en vurdering af:

- Trafiksikkerhed.
- Tilgængelighed for mennesker med funktionsnedsættelse.
- Fremkommelighed for de forskellige trafikantgrupper.

- Behovet for parkering af biler og cykler.
- Generelle planer og retningslinjer for byens indretning og udvikling.

Inden for disse rammer er det muligt at indrette og eksperimentere med byrummet på en lang række områder, bl.a.

- Bynatur: forhaver, fortovshaver, "lommeparker", plantekummer, gadetræer.
- Inventar til ophold og aktivitet: bænke, borde, stole, fitnessudstyr, legeredskaber.
- Kunst og design: installationer, gadeudstillinger, lys, lyd, events.
- Lokale arrangementer: fællesspisning, loppemarkeder, mv.
- Trafiksanering med frigivelse af plads til mødesteder mv.

På private fællesveje har grundejerne ofte stiftet vejlaug, der fungerer som et beslutningsforum, hvor mange forhold vedrørende vejen bliver truffet. På offentlige veje findes der derimod typisk ikke et vejlaug, hvilket gør det yderligere vanskeligt for borgerne at mødes og diskutere ønsker for indretning og anvendelse af vejen samt at mobilisere frivillige kræfter til at beskrive konkrete projekter og ansøge herom.

I 2017 var det en målsætning i forvaltningen at arbejde med at skabe flere midlertidige tiltag i gade- og byrummet. Fraværet af et organisatorisk enhed som fx et vejlaug, der kan stå som ansvarlig i processen for at ændre indretningen eller anvendelsen af vejen, har erfaringsmæssigt vist sig at være en barriere i forhold til at få igangsat lokale initiativer på de offentlige veje.

Sekretariat til understøttelse af frigadeforsøget

For at kunne understøtte borgernes idéer og ønsker foreslår forvaltningen derfor, at der oprettes et frigadesekretariat, der kan facilitere ansøgnings- og myndighedsbehandlingen og derigennem sikre de bedst mulige rammer for at eksperimentere. Sekretariatet vil kunne vejlede og hjælpe initiativtagere blandt borgerne, så de kan arbejde på at skabe de ændringer i byrummet og det lokale liv, de ønsker.

Projekterne vil typisk kunne finde sted på lokalgader, der er boligkvarterer, hvor biltrafikken skal foregå på lokalmiljøets præmisser og med størst mulig hensyntagen til fodgængere og cyklister. Selv med de relativt snævre rammer, som vejlovgivningen sætter, er det forvaltningens erfaring fra egne projekter i fx områdefornyelsesprojekterne, at der er mulighed for at ændre på gadens indretning og udtryk. Forandringerne kan ofte være alternativ beplantning og møblering af byrum til almindeligt ophold, men kan også komme til udtryk på andre måder, som understøtter lokale behov for sociale aktiviteter, fx mere plads til leg og bevægelse. Hvis løsningerne forudsætter, at forvaltningen fraviger myndighedskrav, kan et sekretariat hjælpe med at indhente af de nødvendige dispensationer.

Derudover vil et sekretariat kunne understøtte og vejlede borgerne i at skabe den lokale forankring til fx at få oprettet den lokale organisation, som vil være en forudsætning for, at projekterne lykkes, samt hjælpe borgerne med ansøgninger om fondsfinansiering.

Sekretariatet foreslås nedsat for en treårig periode, for at projekterne kan nå at blive ansøgt, anlagt og anvendt.

Finansiering

Projekterne skal som udgangspunkt finansieres af ansøgerne selv, bl.a. via ejerforeninger, grundejerforeninger, fondsmidler og evt. kommunale områdefornyelsesmidler. Afledte udgifter til efterfølgende drift forudsættes også afholdt af ansøgerne for at sikre projekternes lokale forankring.

Projektet er en mulighed for, at ansøgerne kan bringe fonde og private virksomheder i spil. Frigadeforsøget kan sættes i verden for at skubbe til den vante praksis for indretning af byrum inden for de rammer, som lovgivning og andre hensyn sætter. Netop fordi der er tale om eksperimenter, der skal afsøge nye veje, vil en række private og almene fonde og virksomheder kunne være mulige sponsorer.

Alternative overvejelser

Forvaltningen skønner, at det vil være muligt at virkeliggøre nogle af hensigterne med frigadeforsøget ved at tage hensyn til dem i den almindelige sagsbehandling og samtidig kommunikere de eksisterende muligheder ud til offentligheden og lokale ildsjæle. I så fald kan forvaltningen ud over konkret myndighedsbehandling alene yde almindelig vejledning, når ansøgere selv henvender sig med konkret ansøgning. Forvaltningen vil i den forbindelse kunne lægge vægt på ønsket om at sætte gaderne fri og inddrage dette som et hensyn, når forvaltningen foretager den konkrete vurdering af, om en given ansøgning kan få tilladelse. Effekten af denne alternative løsning vurderes imidlertid at være begrænset, da disse muligheder allerede findes (jf. ovenfor), og jf. forvaltningens erfaringer fra egne projekter i fx områdefornyelsesprojekterne har vist sig kun at blive udnyttet meget lidt. I lyset heraf er det forvaltningens anbefaling, at der oprettes et frigadesekretariat til at bidrage med realiseringen af ønsket om, at mindre gader i København kan blive udlagt til eksperimenterende frigader, der med udgangspunkt i lokale initiativer kan eksperimentere med gadens udtryk.

En mulig variant af forslaget kan gå ud på, at der afsættes anlægsmidler til en pulje, som ansøgerne kan søge til hel eller delvis finansiering af deres projekt. Midlerne kan tildeles af Teknik- og Miljøudvalget efter indstilling fra forvaltningen. En sådan pulje vil yderligere kunne motivere borgerne til at tage initiativ til at eksperimentere.

Forsøgsperioden kan eventuelt forlænges til fire år. En mindre forsøgsperiode end tre år kan ikke anbefales, da ansøgnings- og myndighedsprocesserne for denne type eksperimenter vil være længere end traditionelle vejprojekter.

Det er forvaltningens vurdering, at forsøg med frigader kan vise sig at have konsekvenser i form af nedlæggelse af parkeringspladser. I så fald vil disse forsøg blive forelagt til politisk stillingtagen.

Økonomi

Udgifterne til et frigadesekretariat vil skulle finansieres i forbindelse med forhandlingerne om Budget 2019. Forslaget vil forudsætte finansiering i den treårige forsøgsperiode 2019-2021. Der er behov for at afsætte driftsmidler til to sekretariatsmedarbejdere, kommunikation, borgerinddragelse mv., i alt 3,3 mio. kr.

Derudover kan der som foreslået i alternativet afsættes anlægsmidler til en ansøgningspulje på ca. 3 mio. kr.

Videre proces

Når udvalget har godkendt indstillingen, vil forvaltningen udarbejde et budgetnotat til brug for forhandlingerne om Budget 2019.

Pernille Andersen

/Anne-Sofie Degn

Beslutning

Teknik- og Miljøudvalgets beslutning den 26. februar 2018

Sagen blev sendt tilbage til forvaltningen med henblik på frembringelse af yderligere oplysninger.